Alle zending kan dus voorgoed gestaakt.

Eerst als die nieuwe religie gevonden is, zou daarvoor in het groot éene kolossale missie kunnen gedreven worden.

Geheel overeenkomstig dit denkbeeld zal men van de zijde der Christenen dan ook niet de waarheid der Christelijke religie tegenover Heiden, Mahomedaan en Jood verdedigen. Controvers is zelfs uitgesloten. Neen, wat men met den Heiden, Mahomedaan en Jood *gemeen* heeft, zal alleen de aandacht mogen bezig houden.

Een schitterende triomf van de idee der *evolutie* op godsdienstig terrein. De zegepraal van het Pantheïsme toegepast op de idee der religie.

Prof. Dr. Rutgers, die mede uitgenoodigd was, om als adviseerend lid voor het welslagen van dit Congres mede te werken, heeft dan ook een goed werk gedaan, door kort en krachtig aan deze helden der evolutie te berichten, waarom hij pertinent elke gemeenschap met dit Congres moest afwijzen.

Hij deed dit in het hier bijgaand schrijven, waarvan we de vertaling in een noot geven.

Zijn antwoord luidde aldus:

Amsterdam, 23 March 1893.[1])

Rev. John Henry Barrows D. D.
Chicago.

Reverend Sir,

In answer to your information, that I am appointed a member of the Advisory Council on Religious Congresses etc, I can only return my sincere thanks to the General Committee for the honour which it was their intention to confer upon me, but the invitation herself I can really not accept. The whole idea of such a Parliament of Religions, and also the tendency of the General Programme, is in my opinion thoroughly pantheistic, an effect of the pantheistic current which presently overflowes nearly the whole dominion of modern science; a negation of the fact, that God Himself has learned us in his Word how He will be worshipped and that He rejects all so-called religious worship of man's own invention; indeed nothing less than an actual negation of the true religion herself. Of course I don't mean, that such is the intention of the General Committee, of yourself, honoured Sir, or of all the eminent men who have given their names to promote this action. I don't doubt the good faith of the members of the Committee, when they say, that it is their desire to indicate the impregnable foundations of theism. But still this assertion seems to me a *protestatio actui contraria*. I regret, that so many Christians have expressed their cordial approval of the plan. And for myself I can only say, that I am not at liberty to follow their example, as it is not safe, and even not allowed, to do anything against the conscience.

I have the honour to be

Yours respectfully
Prof. Dr. F. L. Rutgers.

Hoe mannen als Prof. Doedes aan zoo fatale onderneming hun steun en naam konden leenen, is ons een raadsel. Zou het misschien een uitvloeisel zijn van het onmogelijk studievak: *De leer van God*, waaraan hij een deel van zijn kracht wijdde?

Haast zou men het denken.

Van de Roomsche geestelijkheid begrijpen we zulk een meedoen. Rome's kerk is vast georganiseerd en onveranderlijk in haar belijdenis. Zij heeft niets te duchten, en kan juist op zulk een Congres optreden, als de eigenlijke historische Christelijke kerk.

Voor Rome is er wol uit te spinnen.

Maar hoe de zoo sterk gedeelde Protestanten, die meerendeels hun historische belijdenis varen lieten, en dus feitelijk geen grond onder de voeten hebben, zich zoo wagen durven, is ons volstrekt onverklaarbaar.

Gelukkig dat men het Calvinisme thuis heeft gelaten, en alleen de Presbyterianen van alle gading genoodigd heeft.

Tot onze blijdschap vonden we onder de Amerikanen die meedoen, dan ook geen onze mannen.

Wereld-kermis, world-fair, noemen de Amerikanen hunne tentoonstelling.

Jammer slechts dat men op deze kermis ook de religie ontwijden zal.

Zendingsdeputaten.

De jongste mededeeling van de Deputaten der Zending zal algemeen een goeden indruk hebben gemaakt.

Dit was nu eens niet van de pui van het stadhuis, maar meer als tot broederen gesproken.

Formeel kan dan ook aan deze Deputaten het recht om te handelen, gelijk zij deden, door niemand betwist worden. Nu de kerken op haar Synode geen instructie hadden gegeven, waren Deputaten vrij en gevolmachtigd, en was er veel voor te zeggen, dat men ditmaal handelde volgens vroegere usantie van een deel der Deputaten.

Indien Deputaten zich hadden laten verleiden, om, in den geest van Dr. Lowe, een arts als zoodanig missionair uit te zenden, zou de eerstvolgende Synode hen in het ongelijk hebben moeten stellen.

Nu niet.

Toans immers is de heer Scheurer onderzocht als staande naar het ambt van Dienaar des Woords onder de Heidenen. Dat onderzoek heeft op degelijke wijze plaats gehad. En voorts zal hij thans als zoodanig in zijn dienst (zoo we vertrouwen met aanwijzing van streek en standplaats) bevestigd worden. Niet geordend, want een *ordening* als zoodanig kennen de Gereformeerde kerken niet.

En dan mag men voorshands tevreden zijn.

Immers de heer Scheurer is, naar men van alle zijden hoort, een *geboren zendeling*. Een man voor dezen dienst als aangewezen. Geschikt zelfs om velen die tegen de Zending ernstige bedenking hadden, er voor te winnen en meê te verzoenen, ja, warm voor te maken.

Hiermede zijn we echter van deze quaestie niet af.

De generale Synode van Amsterdam toch heeft reeds uitgesproken, dat de dusver gevolgde wijze van Zending verbetering behoefde, en Deputaten uitgenoodigd de noodige voorstellen op de eerstvolgende Synode der kerken aan de orde te stellen.

Het debat is dus door de missie van Dr. Scheurer nog volstrekt niet gesloten maar veeleer pas geopend.

Wat nu plaats greep, betreft één geval, maar stelt geen regel.

De Gereformeerde kerken zullen dus studie van deze zaak hebben te maken, en zich hebben af te vragen, wat de wijze van handelen is, die uit haar beginsel voortvloeit en er bij past.

Daarbij zal men dan voorzeker rekening kunnen houden met wat onze oude Gereformeerde Classes eertijds deden; rekening ook met de jongste historie der Zending en de ervaring daarbij opgedaan.

Maar noch het één noch het ander wijst de zaak voor ons uit.

We staan aan het begin van een arbeid, die nadenken en doordenken vergt, opdat er met klare, heldere bewustheid kunne gehandeld worden.

Het werk der Zending is een hoogst ernstige zaak, waarbij het ons er niet om mag te doen zijn, om maar te ijveren en Zending te drijven, maar waarbij op den voorgrond moet staan het doel, om wel waarlijk aan den Islam en het Paganisme afbreuk te doen en Christelijke kerken te doen ontstaan onder de inlandsche bevolking van onzen Archipel.

Daarvoor zal veel, zeer veel geld noodig zijn, veel meer dan we dusver offerden.

Maar nog vóór de financieele quaestie komt de principieele quaestie, hoe uit kracht van uw Gereformeerde belijdenis heel deze zaak moet aangevat.

Israël, of Joden.

In de *Heraut* van 12 Februari schreven we, dat in de Heilige Schrift de *tegenstelling* tusschen de belijders van den Christus en van de Thora, nooit als tusschen Christenen en Israëlieten, maar altoos als tusschen Christenen en Joden wordt voorgesteld.

Nu vraagt men ons, of dit toch niet te sterk gesproken is, en wijst ons eenerzijds op Rom. 2:28 om aan te toonen, dat ook de Christenen geestelijke Joden worden genoemd, en anderzijds op Rom. 11:7 en 26 om te doen zien, dat ook het vleeschelijke volk der Joden wel Israël wordt genoemd.

Bij deze voorbeelden waren nog andere te voegen, eenvoudig wijl de begrippen Israël en Jood gedurig in elkaar vloeien. Maar verliest men dan niet te veel uit het oog, dat wij alleen van de *tegenstelling* spraken?

Die tegenstelling nu komt daar uit, waar het kwade van het vleeschelijk Israël, zijn zonde en zijn afval, zijn haat tegen den Christus en zijn volk wordt aangeduid, en waar omgekeerd het hooge, geestelijke karakter van het volk Gods, dat er van het Paradijs af was, en nu door Christus de wereld inging, wordt verheerlijkt.

In die tegenstelling nu wordt er eenerzijds van *Joden*, anderzijds van *Israël* gesproken. Van de Joden b. v. in 1 Thess. 2:14, als het daar zoo scherp heet: „Want gij, broeders, zijt navolgers geworden der gemeente Gods die in Judea zijn in Christus Jezus; dewijl ook gij hetzelfde geleden hebt van uwe eigen medeburgers, *gelijk zij van de Joden, welke ook gedoot hebben den Heere Jezus en hun eigen profeten, en ons hebben vervolgd, en Gode niet behagen en allen menschen tegen zijn.*"

Hier is de *tegenstelling*, hier worden de Joden, als vervreemd van hun goddelijken oorsprong geteekend, en als vijandig tegen den Christus en zijn Israël overstaande, en daarom heeten ze hier niet Israël, maar *de Joden*. Hier *kon* geen Israël staan.

Evenzoo staat er niet: „Griek en Israël", maar altoos: „Griek en *Jood*."

Zoo is het Evangelie niet aan Israël, maar *den Joden* een ergernis, en den Griek een dwaasheid.

Paulus zegt, niet dat hij van Israël, maar van de *Joden* veertig slagen min één driemaal ontvangen heeft. „Wij zijn van nature *Joden*, zegt Paulus, en niet zondaren uit de heidenen." „Hij is *den Joden als een Jood* geworden, opdat hij *de Joden* gewinnen zou."

Overal waar de vleeschelijke afstammelingen van Abraham tegen Christus en zijn volk handelende en in vijandschap optreden, worden ze *Joden* genoemd, en niet Israël.

Wel daarentegen wordt Israël gebezigd, als de geestelijke band nog trekt, als er nog geen scheiding en splitsing is tot stand gekomen, of ook als gedoeld wordt op hen die uit de Joden tot den Christus zullen komen. „De Christus is gezet tot een val en opstanding van velen in *Israël*". Zoolang de breuke nog niet gekomen is, zendt Jezus zijn discipelen tot de verloren schapen van het huis *Israels*. En zoo ook wordt er in Rom. 11, waar het het geestelijke overblijfsel in het zaad der Joden geldt, gedurig van Israël gewag gemaakt.

De ongeestelijke doemt Jezus een „Koning der *Joden*," maar Nathanael eert hem als den Koning *Israëls*.

En als Paulus heel Gods volk omvat, zegt hij: „Over deze zal zijn vrede en barmhartigheid en over het *Israël* Gods."

Om dit volledig aan te toonen, zou men natuurlijk plaats voor plaats moeten nagaan, en dan zou men bevinden, dat deze regel geldt:

Overal waar de tegenstelling tusschen het vleeschelijk en geestelijk volk van God tot een breuke geleid heeft of leiden moet, en alsnu punt van uitgang is, wordt de naam *Joden* gebezigd om de Joodsche natie aan te duiden, en *Israël* om te duiden op het volk van God in geestelijken zin.

Dit in Rom. 2 : 28 het woord *Jood* in gewijzigden zin voorkomt, moet intusschen toegegeven. Deze plaats moet *e mente Judaeorum* verstaan worden, daar zij zichzelven destijds niet Israël, maar *de Joden* noemden.

Doch ook al wilde men deswege ons „*altoos*" te streng vinden ,niemand zal weerspreken, dat in het gemeene gebruik des Nieuwen Testaments het onderscheid waarop we doelen, wel terdege aanwezig is.

En voegt het ons dan niet, ons naar dat gemeene gebruik te reguleeren?

Bijbeluitgave.

Ook in de *Bazuin* verscheen de vorige week eene aanbeveling van den *Flakkeesschen Bijbel* van de hand van Prof. Bavinck.

Men las daar:

Bij de Flakkeesche Boekdrukkerij verschijnt sedert een paar jaren eene uitgave van den Statenbijbel, die de aandacht verdient. Zij bracht het Oude Testament reeds bijna ten einde. Binnen een jaar zal ze zeker, zonder buitengewone omstandigheden, compleet zijn. En ze belooft alsdan eene waardige plaats naast andere uitgaven te zullen innemen.

Zij onderscheidt zich van die andere uitgaven toch vooral hierdoor, dat zij voor het eerst de zeventiende-eeuwsche taal van den Statenbijbel in de taal van den tegenwoordigen tijd overbrengt, niet willekeurig en op goed geluk af, maar naar vaste, wetenschappelijke regelen en na nauwkeurig en ernstig overleg.

Vele woorden en uitdrukkingen in de Oude Overzetting, zoowel in den tekst als in de randteekening, worden tegenwoordig niet meer verstaan. Aan eene nauwkeurige en wetenschappelijke overbrenging van de taal der zeventiende in die der negentiende eeuw bestond daarom eene dringende behoefte, niet alleen voor het lezen der Schrift in het huisgezin, maar bovenal ook in de kerken.

Men kan beweren, dat het beter ware, eene geheel nieuwe vertaling uit het oorspronkelijke te leveren. Maar de tijden zijn daarvoor nog niet gekomen. De krachten, daarvoor benoodigd, zijn nog niet aanwezig. Jaren lang zal de Statenvertaling en etwijfeld nog in huisgezin, school en kerk dienst moeten doen.

Daarom is eene uitgave, als die van de Flakkeesche drukkerij, voorshands het beste dat geleverd kan worden. Zij voorziet in eene wezenlijke behoefte. Zij geeft de Statenoverzetting in de taal van den tegenwoordigen tijd. En een woord van waardeering en dank komt den uitgevers toe, die zoo kostbare onderneming op touw durfden zetten.

Maar deze uitgave is het in elk opzicht ook waard, dat zij aan huisgezinnen en scholen, aan vereenigingen en kerken ten zeerste wordt aanbevolen. Een vaste duidelijke tekst is voor het lezen en onderzoeken der Schrift een eerste vereischte. Papier en letter, formaat en plaatwerk is alles ook van dien aard, dat het de waarde der uitgave aanmerkelijk verhoogt. Mogen daarom velen dezen Bijbel zich aanschaffen en daardoor ook de kostbare onderneming van de Flakkeesche boekdrukkerij steunen!

Dit is het juiste standpunt.

Een nieuwe Bijbelvertaling ware uiterst gewenscht, maar is nog niet te verkrijgen. Daarvoor moet rustiger tijd afgewacht. Eerst als de periode van strijd achter den rug is, en de kerken ineengesmolten zijn, en de beschikbare krachten zich vermeerderen, zal aan zoo iets te denken zijn.

Toch kunnen we evenmin voortgaan met het gebruik van allerlei onnauwkeurige en op de gis af veranderde Bijbeluitgaven.

Dit doet aan den eerbied voor Gods heilig Woord te kort.

En daarom is in dit stadium een Bijbel als de Flakkeesche het eenige dat ons helpen kan, het vanzelf aangewezene, en stellig doeltreffende.

De uitkomst zal dan ook leeren, dat de tekst van deze uitgave eerlang de algemeen gebruikte wordt, voor kerken, scholen en catechisatiën.

Met blijdschap mag dan ook geconstateerd, dat de uitgave goed vordert.

Nu reeds zag de 21e aflevering het licht.

Binnenkort zal aan het Nieuwe Testament de hand worden geslagen. En dat loopt uiteraard gemakkelijker. Eenvoudig wijl een vertaling uit het Grieksch zich lichter in het Nederlandsch liet overzetten, en de Statenoverzetting van het Nieuwe Testament deswege minder verandering vereischt.

Kuyper.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen bij Ds. J. H. Houtzagers, van Mej. Wed. de Vries te Hummelum *f* 2.50.

Onze scholen hebben op heden groote behoefte aan financieele steun.

Onze penningmeester, de heer J. IJsebrand te Amsterdam, staat voor een zeer groot tekort.

Dringend verzoeken wij de vrienden van Gereform. onderwijs, om Kootwijk's scholen te willen steunen.

Uit de Pers.

Uit de studie over de rechtspositie der kerken onlangs in het *Rechtsgeleerd Magazijn* geleverd, en waar we reeds de aandacht onzer lezers op vestigden, wenschen we nog drie zinsneden over te nemen.

Ten eerste die over de gevolgen van uitdrukkelijke toelating.

Gevolgen van uitdrukkelijke toelating.

Wat zal het gevolg zijn van de uitdrukkelijke verklaring dat tegen de toelating geen bezwaar is? Alleen dit, dat de toegelaten Kerk *voortaan* op haar naam goederen kan verkrijgen contracteeren, enz., dat hare *diaconie* zich vrijelijk kunne wijden aan de beharniging van volhardengen; dat de Regeering met kerkeraden en diaconiën waar noodig in aanraking kan komen. Ten aanzien van de pretensiën der toegelaten Kerk op de goederen, die op naam staan of in het bezit zijn van andere Kerken, wordt door eene daad van uitdrukkelijke erkenning *niets gepraejudiceerd* of, zoo iets dan ten nadeele van den *nieuwen* titularis, de bezitters toch zullen kunnen aanvoeren dat het *aannemen* van een anderen *naam* dan dien van den tegenwoordigen bezitter bewijst, dat men iets anders *is*. De Gereformeerde Kerken die sinds 1886 gebroken hebben met het haar in 1816 opgelegde verband en onder haar eigen organisatie wenschen op te treden, hebben bij hare kennisgeving daarvan aan de Regeering uitdrukkelijk *bewezen*, recht te hebben op zekere reeds bestaande kerkelijke goederen. Zij *moesten* die doen op *hun* standpunt; evenals de R. K. kerk dezelfde steeds op haar standpunt terecht gedaan heeft en nog doet ten opzichte van de goederen, vóór de Reformatie in kerkelijk bezit (Zij zal, zoodra eenmaal het beginsel ingang gevonden heeft, dat de Kerken, na de Reformatie als zelfstandige lichamen opgetreden, eigenlijk niets dan vereenigingen of godsdienstige genootschappen zijn, haar recht op de goederen *van het instituut* wel doen gelden —) Doch alleen *de rechter* heeft in die quaestie te beslissen, en eene Kerk, gesteld dat hare *bewering* onjuist is, kan toch niet alleen op grond van eene onjuiste rechtsaanspraak het recht verliezen om evenals alle andere Kerken zelfstandig op te treden.

Ten tweede schetst de geachte schrijver de gevolgen van het tegenovergestelde.

Gevolgen van niet-uitdrukkelijke toelating.

Wat zal het gevolg zijn van het gemis van een bedoelde duidelijke verklaring? Een groot deel des volks, en daaronder juist zij die bijzonder belang stellen in de geestelijke belangen des volks, bijkans 400 000 ingeetenen in getal, zal zich diep gegrieft achten, omdat het dezelfde bescherming zal genieten als de leden van *alle* overige Kerken of Kerkgenootschappen; want aan die, welke vóór de wet van 1855 feitelijk toegelaten waren, wordt zoowel door de Regeering als door elk rechtscollege rechtspersoonlijkheid toegekend, zelfs bij de erkenning van de Christ. Geref. Kerk is de wet van 1855 niet toegepast, doch aan allen die voortaan onder een eigen naam willen optreden wordt eene, althans voor Gereformeerden, *onwettige* voorwaarde opgelegd. Ondanks die onbillijke bejegening zal zich onder de oogen der Overheid eene groote corporatie in den Staat organiseeren waarmee ieder, ook zijn ondanks, wel zal moeten rekenen doch waarmede 's lands Overheid op geene wijze in officieele aanraking zal kunnen komen. Hierbij zij herinnerd aan de betrekkingen met de armbesturen en aan de controle van de kiezerslijsten. Hiedelijk worde nog opgemerkt, dat de thans door de Regeering gestelde eisch — optreding als vereeniging — elke reformatie der Christelijke Kerk (hetzij men deze opvat in den zin der R. K., hetzij in dien der Gereformeerden enz.) in hooge mate belemmert.

En ten derde zijn slotopmerking.

Slotopmerkingen.

De toelating van Kerken of Kerkgenootschappen kan ooit verbonden worden aan de voorwaarde, dat die Kerken gezamenlijk met andere Kerken vereenigd moeten zijn. Art 168 G. W. dat gelijk recht voor alle *kerkgenootschappen* wil, heeft onder dit woord niet verstaan, en kon daaronder in 1815 ook niet uitsluitend verstaan een als een genootschap samenhangend complex van Kerken. Waartoe zou het ook dienen te *eischen* dat eene Kerk of Kerkgenootschap, om op rechtsbescherming aanspraak te hebben, ook met andere gelijkgezinde Kerken verbonden moet zijn, een toestand die ook thans niet in alle Kerken bestaat; met name niet bij de Doopsgezinde gemeenten. Werd die eisch gesteld, dan zou de Regeering hier te lande de ontwikkeling van den zoogenaamden *presbyterialen kerkvorm* beletten of belemmeren, hangen wederom in strijd zou zijn met de bij de G. W. gewaarborgde vrijheid van godsdienst en gelijke bescherming van elk kerkgenootschap. Het kan toch niet worden geloochend, dat in veler oog de kerkvorm innig samenhangt met *het geloof* der gemeente. Zoowel in den strijd tusschen de R. Katholieken en Protestanten, als in dien tusschen Gereformeerden en Arminianen, ging het niet het minst om *den kerkvorm*. Evenzeer als de Roomsche de Anglicaan de Lutheraan zich beroept *op een hem bindend gezag* ter verdediging van zijn kerkvorm of kerkregeering, doet zulks de »Gereformeerde", die daar zooveel aan hecht, dat hij herhaaldelijk, o.a. vóór 1618 (tijdens den strijd met de Remonstranten), in 1834 in 1886, alles heeft prijs gegeven waarop hij meende recht te hebben, alleen om de Kerk naar zijn beginsel te kunnen organiseeren, en evenzeer als het geloofsvervolging zou zijn zoodra men den Roomsche of den Anglicaan wilde dwingen zich te onderwerpen aan de regelen van het vereenigingsrecht" zou het zulks zijn ten aanzien der Gereformeerde Kerken, die zich in 1834 en later aan de reglementen der Nederlandsche Hervormde Kerk en de daarop berustende besluiten hebben onttrokken.

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat deze Nota uitgaat van eene beschouwing der Kerk, die, afschoon in overeenstemming met de vroegere geschiedenis der Kerk, thans door vele harer leden niet meer aanvaard wordt, hetgeen intusschen van geen invloed op de conclusie behoeft te zijn, vermits ieder, die in eene Kerk niets anders ziet dan eene vereeniging van gelijkgezinden, volkomen vrij blijft, zich als zoodanig te gedragen en vereenigingen op te richten overeenkomstig de voorschriften van de wet van 1855.

Overmits het *Rechtsgeleerd Magazijn* in onze kringen bijna niet bekend is, zal deze ruime overneming in ons blad wel verontschuldigd worden.

Al wat over dit netelig punt licht spreidt, is vooral voor de belanghebbende kerken van zoo hoog gewicht.

Kuyper.

Officieele Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 31 Maart).

Vergadering van de Classis 's Gravenhage, gehouden 14 Maart 1893 te 's Gravenhage in de Bazarlaan.

Op de gebruikelijke wijze wordt de vergadering geopend met psalmgezang, het lezen van Gods Woord en gebed.

De credentiebrieven worden in orde bevonden. Een diaken ontvangt keurstem. Al de afgevaardigden nemen zitting.

Approbatie wordt verleend aan de beroepingen uitgebracht op Ds. v. d. Linden en Ds. Gezelle Meerburg naar 's Gravenhage en Delft.

Scheveningen. B ontvangt verlof voor de tweede maal in dezelfde vacature een beroep uit te brengen op denzelfden dienaar des Woords.

De heer P. A. E. Sillevis Smit wordt geëxamineerd en daarna wordt hem met algemeene stemmen verlof gegeven om te staan naar den dienst des Woords in de Geref. kerken.

De zorg voor plaatsen, waar nog geen kerkformatie in verband met de Classis is, wordt aan de naburige kerken opgedragen.

Voortaan zullen de vacante kerken weder twee ouderlingen afvaardigen. Ditzelfde mag geschieden, indien de dienaar des Woord wettig verhinderd is de vergadering bij te wonen.

De dienaren des Woords onderteekenen het daarvoor bestaande formulier.

De bepalingen voor de vergaderingen en werkzaamheden van de Classis zullen gedrukt worden.

Zegwaart ontvangt toezegging van ondersteuning.

De ineensmelting der kerken te Naaldwijk wordt besproken. De bezwaren, welke daaraan verbonden zijn, worden overwogen. De Classis oordeelt, dat ze de ineensmelting niet mogen tegenhouden. De desbetreffende acte wordt goedgekeurd en een commissie van advies benoemd.

Naar de Prov. Synode zal een voorstel tot wijziging van H. 1, Art 3 der acta van vereeniging der Geref kerken worden opgezonden met verzoek om het op de e.v. Generale Synode te brengen.

Kerk van Helmond.

In het *Kerkblad* van 10 Februari ll. gaven wij verslag van ingekomen gitten sedert onze laatste opgave. Ieder belangstellende kan daaruit afleiden dat de inkomsten onzer Kerk er niet op vermeerderen.

Nog dankbaar voor de gaven die op onze circulaire van April 1891 inkwamen, moeten wij toch met leedwezen vermelden, dat de giften in ééns zich in 1892 niet hebben herhaald.

Vriendelijk noodigen wij kerkeraden en vrienden, die ons toen zoo krachtig steunden uit, om ons nog weder eens te willen gedenken. Waar de Heere 't aan de liefde en de middelen niet ontbreken laat, daar bedenke men dat de rentelast, die op ons kerkje rust, toch elk jaar wederkeert.

En aan de vrienden die ons toen voorwaardelijk hielpen, mits de leening werd volteekend, zij hierbij vriendelijk meêgedeeld dat de onderhandsche pogingen om de hypotheek in een leening te doen overgaan, ondanks de ijverige medewerking van Ds. Feringa, zijn mislukt. Later is deze zaak blijven rusten wegens de onzekerheid bij welke classis onze kerk, na de vereeniging der kerken, zou worden ingedeeld. Zoodra er echter een nieuw plan gemaakt is hopen wij dit mede te deelen.

Thans evenwel vragen wij alleen hulp voor het tekort, opdat wij niet genoodzaakt worden 't kerkgebouw met pastorie in andere handen te zien overgaan. Wie helpen kan helpe dus en zende ons een bijdrage aan 't adres van den ondergeteekende: Kanaaldijk No. 1.

Namens den kerkeraad der Geref. kerk.
G. Visser, *Voorzitter*.

Helmond, 27 Maart 1893.

Buitenland.

Duitschland. Machtsoverschrijding van de zijde der Berlijnsche Overheid.

Tot hiertoe was het gewoonte dat de stadsoverheid te Berlijn bij het benoemen van onderwijzers, naar de beginselen der voorgedragen personen een onderzoek instelde. Sedert eenigen tijd wil genoemd bestuur als collator der kerkelijke gemeente hetzelfde doen ten opzichte van de hem voorgedragen herders en leeraars der Evangelische kerk. De kerkeraad der parochie St. Markus droeg den magistraat eenigen tijd geleden als eersten predikant den tweeden predikant Bögehold voor. De stadsoverheid liet genoemd predikant onder de hand vragen of hij »het eens was met de tegenwoordig zeer verbreidde meening, dat de apostolische geloofsbelijdenis, of de XII artikelen van het algemeen Christelijk geloof, niet meer in overeenstemming zijn met den tegenwoordigen tijd en of het daarom niet betaamde om die belijdenis af te schaffen." Ook liet men de predikant vragen of hij niet van oordeel was, dat de arbeid van den gewezen hofprediker Stöcker en zijn aanhang verderfelijk is?

In plaats van de overheid te antwoorden dat zulke vragen van die zijde gericht niet voor beantwoording vatbaar waren, gaf de heer Bögehold te kennen, dat hij de beide gestelde vragen ontkennend moest beantwoorden. Hierop besloot de Berlijnsche magistraat het beroep van den heer Bögehold niet te approbeeren, terwijl hij den liberalen predikant Fischer te Gleiwitz voorstelde. Hiertegen protesteerden eenige gemeenteleden bij het consistorium, doch dit kerkelijk lichaam legde het protest ter zijde, zonder dat de heer Fischer door een colloquium in de gelegenheid gesteld was om zich omtrent zijn belijdenis uit te spreken. Het schijnt echter dat de predikant Fischer op de twee door de overheid ook aan hem gestelde vragen een bevredigend antwoord gegeven heeft.

Hoe zal nu het betrokken kerkbestuur handelen? De collator of patroon maakt de goedkeuring van een beroep afhankelijk van een voorwaarde, die in lijnrechten strijd is met de ambtseed van den te beroepen leeraar. Zal het lijdelijk toezien? En hoe zal de houding van het kerkbestuur zijn tegenover een leeraar, die bereid gevonden werd te verklaren dat hij de XII artikelen verouderd acht en daarom bereid is te arbeiden, om die belijdenis uit de Liturgie der Evangelische kerk te doen wegvallen.

De opperkerkeraad is nu in de gelegenheid, om te toonen, of het ook in ons blad vermelde schrijven van de generale superintendenten, hem ernst is geweest, of dat het slechts ingegeven werd door de zucht om een woord te spreken, ten einde vele door het optreden van Prof. Harnack tegen de XII artikelen ontruste gemoederen, wat tot kalmte te brengen.

De liberalistische pers maakt het zich natuurlijk zeer druk met »de zaak van Fischer." Nu het kerkelijk liberalisme in Berlijn nederlaag op nederlaag leed, is het voor de liberalisten eene verblijdende gedachte, dat er nog mannen te Berlijn aan het roer zitten, die een middel wisten uit te denken, om moderne predikanten aan de gemeente op te dringen.

Engeland. Een nieuw werk van Dr. Fairbairn.

Dr. Fairbairn, predikant bij de Episcopaalsche kerk heeft een nieuw werk geschreven, getiteld: »De plaats van Christus in de moderne theologie," waaruit is te zien hoe de »downgrade," beweging door Spurgeon met zooveel kracht bestreden, steeds verder op de weg der ontkenning voortschrijdt.

---

1) *Amsterdam*, 23 Maart 1893.

Weleerw. Heer John Henry Barrows,
Theol. Doct., Chicago.

Welerwaarde Heer,

In antwoord op uwe mededeeling, dat ik benoemd ben tot lid van den Raad van Advies voor Godsdienstcongressen enz., kan ik slechts mijn oprechten dank betuigen aan het Generale Comité voor de eer die zij bedoelden mij te bewijzen, maar de uitnoodiging zelve kan ik inderdaad niet aannemen. Het geheele denkbeeld van zulk een Parlement van Godsdiensten en desgelijks de strekking van het Algemeen Program, is naar mijn gevoelen door en door pantheistisch, eene uitwerking van de pantheistische strooming die op dit oogenblik bijna het geheele gebied der hedendaagsche wetenschap overstroomt; eene loochening van het feit, dat God zelf ons in zijn Woord geleerd heeft hoe Hij wil gediend zijn, en dat Hij alle zoogenaamde dienst en vereering die de mensch zelf uitvindt, verwerpt; inderdaad niets minder dan eene feitelijke verloochening van den waren Godsdienst zelven. Natuurlijk wil ik niet zeggen, dat zulks de bedoeling is van het Generale Comité van Uzelven, geachte Heer, of van alle de mannen van beteekenis die hunne namen gegeven hebben om deze zaak te bevorderen. Ik twijfel niet aan de goede trouw der leden van Comité wanneer zij zeggen dat het hunne begeerte is de onwrikbare grondslagen van het theisme aan te wijzen. Maar toch is deze bewering naar mij voorkomt, eene betuiging die door de daad zelve weersproken wordt. Ik betreur het, dat zoovele Christenen hunne hartelijke goedkeuring van het plan hebben uitgesproken. En voor mijzelven kan ik slechts zeggen, dat het mij niet vrij staat hun voorbeeld te volgen, daar het niet veilig, en zelfs niet geoorloofd is, tegen de conscientie iets te doen.

Ik heb de eer te zijn, hoogachtend

Uw Dwl. Dr.
Prof. Dr. F. L. Rutgers.